

INTERNI PROJEKT

»NASILJE NI KUL«

NAŠA ŠOLA IMA NIČELNO TOLERANCO DO NASILJA

Nasilje je kršenje človekovih pravic in človekovih osebnih mej. Vsak človek ima pravico živeti varno, brez nasilja, in vsak človek ima pravico, da postavi svoje osebne meje. »Temeljna demokratična pravica otroka je, da se počuti v šoli varnega, da so mu prihranjena zatiranje in ponavljajoča se, namerna ponižanja, ki so sestavni del medvrstniškega nasilja.« (Olweus 1999, v Pečjak 2014, Protokol ob zaznavi in obravnavi medvrstniškega nasilja v vzgojno izobraževalnih zavodih).

Slika 1: Nasilje problem mnogih obrazov (vir: <https://www.wallsheaven.com/photos/bullying-bully-sad-person>)

Interakcije med vrstniki v VIZ so mnogovrstne – od sodelovalnih in prijateljskih do konfliktnih ali celo nasilnih. Pri tem je običajna dinamika v medvrstniški komunikaciji spreminjajoča in pogosto prehaja iz ene v drugo obliko interakcije.

Vodja tima: Ksenija Popošek

Člani tima: Nevenka Pušnik, David Vrbančič, Sonja Filipič, Dejan Peklar, Andreja Lorenci

KAJ SODI V MEDVRSTNIŠKO NASILJE?

Med oblike medvrstniškega nasilja ne prištevamo le fizičnega in verbalnega nasilja, temveč tudi spolno, materialno, odnosno in internetno nasilje. Ločujemo med posameznimi nasilnimi dejanji in sistematičnim, dolgotrajnim, načrtnim nasiljem. Pri medvrstniškem nasilju gre lahko za zavestno in ponavljajoče se vedenje, agresivno vedenje, manipulativno vedenje, izključevalno vedenje, nasilje ene ali več oseb proti eni ali več osebam, ki so šibkejše (fizično, psihično ali socialno) povzročitelja.

Oblike nasilja so:

- **fizično nasilje** (grizenje, brcanje, suvanje, udarci, klofute,...)

- **psihično, verbalno nasilje** (žaljenje, zmerjanje, ogovarjanje, podcenjevanje, lažne govorice,...)
- **psihično, neverbalno nasilje:** direktno (mimika obraza, nesramne kretnje, zaničevalne geste,...), indirektno (manipuliranje, načrtno izključevanje,...)
- **spolno nasilje** (namigovanje na spolnost, nadlegovanje, nagovarjanje na spolnost, prikazovanje pornografije, otipavanje, spolni napad,...)
- **materialno nasilje** (izsiljevanje, odvzem denarja, uničevanje lastnine,...)
- **spletno nasilje** - namerno in ponavljajoče nadlegovanje in/oz. ustrahovanje preko interneta, mobilnih telefonov in drugih informacijsko-komunikacijskih tehnologij.

Enotne definicije nasilja ni enostavno oblikovati, posebej če izhajamo iz predpostavke, da nasilje posameznik doživlja individualno in ga opredeljuje družbeni ter socialni kontekst, iz katerega izhaja. Različnim definicijam pojava je skupno, da je nasilje zloraba moči. Pri raziskovanju pojava nasilja, zlasti nasilja med vrstniki, se je poglobilo raziskovanje dejavnikov, ki nasilje sprožajo in ga vzdržujejo, ter vlogo šole v teh procesih. Vzroki lahko izhajajo iz posameznika, vrstniške skupine, družine. Sistemski pristop pomeni, da vse vrste in oblike nasilja enako štejejo in jih obravnavamo enakovredno. Poglobilo se je raziskovanje in razumevanje dejavnikov tveganja ter vzrokov za nasilno vedenje v šoli. V zadnjem desetletju se je oblikovalo enotno stališče, da so modeli, strategije in programi preprečevanja nasilja v šoli uspešni le, če so celoviti, zajemajo vse strukture šole in so sistemski.

AKTIVNOSTI PROJEKTA

Na tak celovit način, kjer so vključeni vsi deležniki šole, smo se na OŠ Janka Padežnika Maribor lotili projekta NASILJE NI KUL, ki smo ga zastavili razvojno in si zastavili korake izvedbe.

RAZVOJNI PREVENTIVNI PROJEKT OŠ JANKA PADEŽNIKA MARIBOR
šolsko leto 2021/22, 2022/23..

Slika 2: Ime in logotip projekta (vir: lasten)

Razlogi za začetek projekta so bili očitni, saj so tako starši kot učitelji zaznali vse več nasilnih dejanj tako med učenci kot nad učitelji, med sorojenci in nad starši. Predvsem se je povečalo verbalno, fizično in spletno nasilje. Ukrepi za spremembo vedenja in opomini, ki so zapisani v šolski zakonodaji med učenci niso bili več učinkoviti in niso pripomogli k zavedanju in ozaveščanju učencev o nujnosti pozitivnih medsebojnih odnosov. Pogovori in dogovori so imeli le kratkotrajni učinek, zato so se tako učitelji kot starši velikokrat počutili nemočne v svoji vzgojni vlogi. Zagotovo je k tej obliki vedenja veliko prispevala odtujenost druženja med vrstniki in druženje zgolj z družinskimi člani. V marsikateri družini je bila ta oblika druženja nova in niso bili nanjo pripravljeni. Zaradi ukrepov za preprečevanje širjenja virusa so zagotovo otroci in mladostniki postali tisti, ki jih je koronakriza verjetno najbolj prizadela. Občutno so se povečale čustveno vedenjske težave učencev, zaznane so vse oblike nasilja med vrstniki in nad njimi, ki se ne dogaja samo na šolskih hodnikih in dvoriščih, ampak je to vedno pogosteje preneseno na splet in socialna omrežja, saj se jim je v veliki meri omogočala nenadzorovana uporaba različnih komunikacijskih naprav. Na drugi strani pa so se znašli posamezniki, ki so se zaprtja v domače varno okolje veselili in želeli ostati anonimni in predvsem sami. Pri vračanju v šole so imeli velike težave s vključitvijo v šolski vsakdan. Nekateri so razvili čustvene težave, ki so vodile v hujše oblike bolezni, s katerimi se še danes spopadajo skupaj s psihologi in pedopsihiatri.

Pred nami je bila nujna in prioritarna naloga kako razviti projekt, ki bo prispeval k zmanjšanju nasilja med vrstniki, kako vrniti otrokov šolski vsakdan, ki zagotavlja varen in učinkovit prostor druženja. Sestavili smo tim, ki je oblikoval ime projekta, si zastavil naloge in korake dela. Sprotno je tim obveščal o korakih učitelje in predstavnike sveta staršev, ter učence na Šolski skupnosti učencev naše šole.

Prvi korak v projektnem delu so bile načrtno pripravljene razredne ure v vseh razredih šole na katerih so učenci razmišljali o medosebnih odnosih in se spraševali kaj je v njihovem razredu v medosebnih odnosih dobro in kaj ni prav. Iz predlogov smo oblikovali razredna pravila za vsak razred posebej. Roke učencev so simbolizirale povezanost in pripadnost.

NEKAJ PRIMEROV

Slika 3: Primeri iz razredov (vir: lasten)

Zbrali smo trditve, ki so se ponavljale za kategorijo kaj je dobro in kaj ni prav. Trditve bodo predstavljale povedi, ki bodo zapisane v uokvirjenih slikah na hodnikih šole. Trditve, ki zaznamujejo pravo vedenje bodo zapisane na skupnem plakatu v avli šole. Številke predstavljajo trditve zastopane v posameznih razredih. Trditve bodo vsakodnevno spomnile učence, da so jih oblikovali sami znotraj svojih razredov in skupaj s svojimi sošolci in prijatelji. Nekatere bodo zapisane tudi na stopnicah avle šolskega hodnika. Le aktivna vloga vsakega posameznika pri uvajanju nove oblike dela lahko privede do spremembe, ki učinkuje v širši skupnosti učencev in delavcev šole.

Pripravili smo anketni vprašalnik za učitelje. Analizo stanja videnja učiteljskega zbora bo pripravila kolegica v svojem predavanju.

Kaj so učenci izpostavili kot dobro v razredih?

	Dobro	Število omemb (pogostost)
1.	prijateljstvo	7
2.	razumevanje, podpiranje in vzpodbujanje	6
3.	medsebojna pomoč	5
4.	prijaznost	4
5.	brez prepiranja	3
6.	smeš in dobra volja	3
7.	upoštevanje pravil igre	3
8.	brez fizičnega nasilja	1
9.	dobri športniki	1
10.	medsebojno spoštovanje	1
11.	medsebojno zaupanje	1
12.	delo učiteljev	1

Slika 4: zbrani predlogi učencev (vir: lasten)

Kaj so učenci izpostavili, da ni prav v razredih?

	Ni prav	Število omemb (pogostost)
1.	molenje pouka (neposlušnost, klepetanje, nagajanje, glasnost)	8
2.	prepiranje	8
3.	poslušno nasilje (staljanje, zaničevanje, grde besede, ustraševanje)	7
4.	fizično nasilje (poliskanje, pretrvanje, pretapanje, olipavanje)	6
5.	skakanje v besedo učitelju in sošolcem	4
6.	slabo reševanje sporov	2
7.	nesprejemanje poraza	2
8.	nevoščljivost	2
9.	nestrpnost, ukazovalnost, tožanje	2
10.	neupoštevanje pravil igre	2
11.	pogosti odhodi na stranišče	1
12.	brez samostojnosti	1
13.	sedalni red	1
14.	ogovarjanje na hrbtom	1
15.	kranje	1
16.	uničevanje tuje lastnine	1

Slika 5: zbrani predlogi učencev (vir: lasten)

V drugem koraku projekta smo se lotili izobraževanj in delavnic za učence, učitelje in starše. Izvedli smo delavnico vezano na internetno nasilje Pasti interneta (v izvedbi Save.si), Kako vaš otrok postane odgovoren digitalni državljan? in Varna uporaba mobilnih telefonov in računalnikov, ki ga je za udeležence pripravil eden od staršev. Za učitelje smo pripravili predavanje in delavnico z naslovom Jaz, ti, mi – za nenasilje vsi (dr Mitja Muršič, Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše), ki je učitelje opolnomočila z različnimi metodami dela pri vedenjsko zahtevnejših učencih. Tim projekta se je prijavil na strokovna predavanja in

izobraževanja ISA Inštituta programa NEON s poudarkom razvijanja kompetenc s področja vrstniškega nasilja. Namen izobraževanja je opolnomočenje sodelavcev in iskanje skupnih dogovorov in rešitev pri zaznavanju vrstniškega nasilja znotraj posameznih razredov.

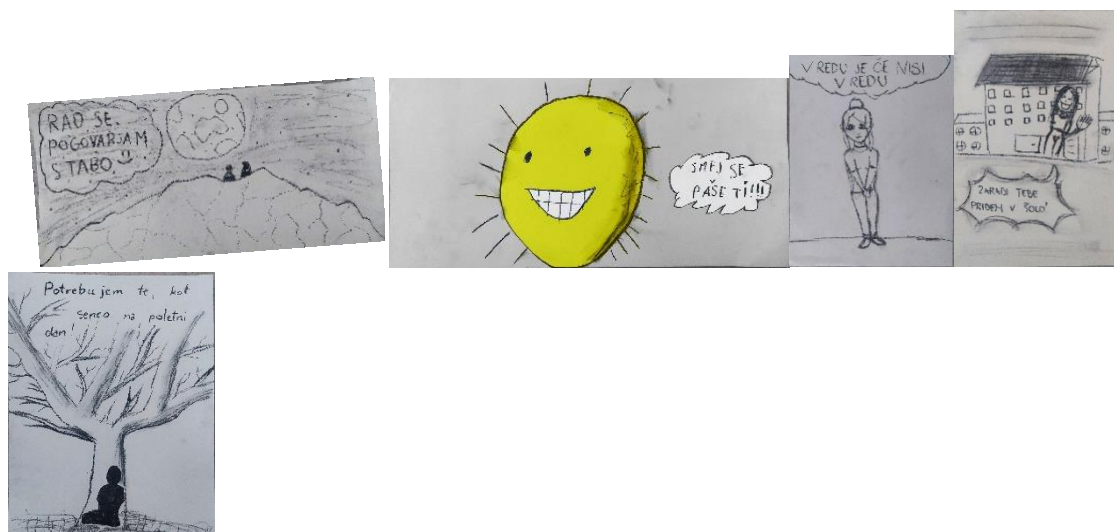
Za učence smo izvedli delavnice dr. Aleksandre Rožman (Inštitut psihologija zaščititi otroka) s področja psihoterapij za učence prve triade, ter delavnice o nenasilju med vrstniki Društva za boljši svet, ter delavnice dr. Mitje Muršiča o zavedanju in krepitevi pozitivnih odnosov med vrstniki za učence tretje triade.

Šolska svetovalna služba je za razrednike oblikovala gradivo, namenjeno krepitevi medosebnih odnosov v razredu. Znotraj ur RAP- a smo ponudili dejavnosti, ki krepijo pozitivne odnose, sproščanje in optimističen pogled na prihodnost (srečelov ali 5 minut za srečo, čuječnost za male in velike, joga, karierni kažipot, izobraževanje mediatorjev) kjer so se lahko učenci naučili novih veščin medsebojnega druženja in hkrati spoznavali samega sebe v določenih situacijah.

Za prihodnje šolsko leto smo si zadali naslednje korake dela:

Koraka 3 in 4 temeljita na ukrepanju in oblikovanju podporne mreže. Zastavili smo si razredne delavnice in klepetalnice Šolske skupnosti učencev. Vrstniška mediacijska skupina, ki se je v tem šolskem letu naučila veščin reševanja konfliktov, bo v prihodnjem šolskem letu prevzela delo ob morebitnih sporih vrstnikov. Oblikovanje podporne mreže bo zajemala medvrstniška učna pomoč. Na hodniku pred pisarno svetovalne službe bo skrinjica za vprašanja učencev in predloge za okrogle mize in klepetalnice predstavnikov učencev Šolske skupnosti. H krepitevi medsebojne pripadnosti učencev je že začela delovati šolska gledališka skupina. Učitelji so se medsebojno povezali v pevskem zboru učiteljev in popoldanski vadbi pilatesa.

Korak pet smo z učenci že začeli uresničevati, ko so predstavili svoje predloge pravil vedenja. Zapisana so v vsakem razredu, skupna bomo pripravili na hodnikih šole. Na dnevu dejavnosti so učenci pripravili pozitivne misli, ki jih bomo prav tako uokvirili in izobesili po hodnikih šole. Gre za neposredno vključenost učencev v projekt, kar krepi pripadnost in pripomore k zmanjševanju nasilja.

Slika 6: Pozitivne misli (vir: lasten)

V koraku šest, ki je namenjen graditvi zaupanja in pravočasne pomoči bodo nalogo prevzeli mediatorji in tutorji učne pomoči. Pomembno je, da učenci spoznajo in poiščejo pravočasno pomoč, kar je potrebno ponotranjiti. Le to lahko izvajamo, ko bo prisotna stabilnost (prostor, zaupanje, zadovoljstvo).

NALOGE V PRIHODNJE

Koraka sedem in osem je potrebno razvijati postopno. Vsekakor so lahko rezultati zastavljenega načrta izvajanja kažejo šele po določenem času, ko se vzpostavi prava mera zaupanja v projekt. Šele, ko vsi deležniki poznajo možnosti rešitve in postopke kako jih poiskati, lahko govorimo o dobrem in varnem počutju udeležencev. Zato so potrebne spremljave ter sprotne in končne refleksije s pomočjo anketnih vprašalnikov. Pridobljene podatke je potrebno ustrezno analizirati in dokumentirati. Udeleženci morajo biti sproti obveščeni o dosežkih in pozitivnih učinkih dela.

ZAKLJUČNA MISEL

Opisan zastavljen projekt prinaša dodano vrednost v delo vseh deležnikov šole, saj vnaša zaupanje, varnost in uresničitev priložnosti nadaljnega kariernega cilja učencev. Gre za krepitev in postavitve temelja – kvalitetnih in spoštljivih medosebnih odnosov. Projekt je možno vnesti v šolsko prakso vsake osnovne šole.